



**CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА**

**SAŽETAK ANALIZE RADA KANTONALNIH VLADA U FBIH
ZA PERIOD 01.01.-31.03.2018. GODINE**



UVOD

Pred vama je sažetak analize podataka, dobijenih monitoringom rada kantonalnih vlada u Federaciji BiH, koja daje pregled uporednih podataka o radu ovih institucija u periodu 01.01-31.03.2018. godine.

Cilj ove analize je da se sumiraju, uporede i na jednostavan način predstave podaci do kojih je CCI došao prateći rad kantonalnih vlada tokom naznačenog perioda.

Analiza je zasnovana na informacijama prikupljenim iz zvaničnih dokumenata i neposrednim prisustvom sjednicama.

Ova analiza je jedan u nizu pokušaja Centara civilnih inicijativa da kontinuiranim praćenjem i periodičnim izvještavanjem, javnosti omogući uvid u rad institucija vlasti, nastojeći da iste učini odgovornijim i efikasnijim u obavljanju svojih obaveza.

* * *

U uvodu podsjetimo da je u prvom kvartalu 2018. godine, u 3 kantonalne vlade došlo do promjena u njihovom sastavu. Zanimljivo je da je promjena koja se desila u Vladi BPK, zbog ostavke iz privatnih razloga, ozbiljne promjene desile su se u Vladi KS, u kojoj je smijenjen premijer, zbog toga što je prethodno napustio stranku koja ga je postavila na to mjesto (SDA), a u Vladi TK je došlo do smjene vlade, zbog unutarstranačkih sukoba u SDA, koji su, u konačnici, rezultirali gubljenjem vlasti SDA u TK.

Spomenimo da ni u 1. kvartalu 2018. nije bilo smjena ministara zbog loših rezultata njihovih ministarstava ili zbog ponašanja nedostojnog funkcije koju obavljaju. Još uvijek nije smijenjen ni ministar finansija Vlade BPK (iz SDA), pravosnažno presuđen zbog falsifikovanja diplome ekonomskog fakulteta. Nije smijenjen ni ministar MUP-a Kantona 10 (iz HDZ BiH), iako bi otkriće da su mu djeca u susjednoj državi primala stipendije za studente slabijeg socijalnog statusa, u svakoj normalnoj državi, podrazumijevalo, u najmanju ruku, promptno podnošenje ostavke iz moralnih razloga. Nije smijenjen, nego je naprotiv za njega obezbjeđeno mjesto i u novoj vladi, ministar MUP-a TK (ex SDA, sada PDA), i pored ukazivanja i opozicije i medija i samog bivšeg premijera, na niz elemenata koji ga čine nedostojnim funkcije koju obavlja. A niko nije podnio ostavku niti je smijenjen ni u Vladi HNK, za koju je sud utvrdio da je nezakonito zaposlila komesara policije ovog kantona i koja, već više od 9 mjeseci izbjegava implementirati presudu suda, odnosno razriješiti nezakonito imenovanog komesara i imenovati novog, u skladu sa zakonom.

KANTONALNE VLADE SU, GENERALNO, I U 1. KVARTALU 2018. GODINE, NASTAVILE DA KRŠE POSLOVNIKE O SVOM RADU, INTENZITETOM ODRŽAVANJA REDOVNIH SJEDNICA KOJI JE ISPOD PREDVIĐENOG.

U 1. kvartalu 2018. nijedna kantonalna vlada nije imala redovne sjednice svake sedmice, kako je to za sve, osim za Vladu PK, predviđeno njihovim poslovnica o radu. Najbliže tome bile su vlade ZDK i K10, kojima je falila po jedna sjednica, za prosjek od jedne sjednice sedmično (u 13 sedmica, održale su po 12 redovnih sjednica). S druge strane, najmanje održanih redovnih sjednica, u posmatranom periodu, imale su vlade USK, PK i BPK – po 7, ili svega polovinu od broja redovnih sjednica koje su trebale održati.

DIO KANTONALNIH VLADA NEDOSTATAK REDOVNIH SJEDNICA I PLANSKOG RADA, POKUŠAO JE NADOMJESTITI VANREDNIM SJEDNICAMA.

Ukupno posmatrano, više od trećine svih održanih sjednica kantonalnih vlada, u ovom periodu, su bile vanredne (uključujući i hitne, telefonske).

VEĆINA ODRŽANIH SJEDNICA, U 1. KVARTALU 2018. G, SU BILE JEDNODNEVNE.

Jedina vlada koja je, u ovom periodu, u značajnoj mjeri održavala višednevne sjednice je Vlada KS. Vlada KS je, naime, i 2018. g. započela sa specifičnim pristupom radu. Ta se specifičnost ogleda u tome da često, u jednom danu, održava dijelove različitih sjednica (započinje, nastavlja ili završava) – po dvije, tri ili čak pet (Npr. 18.1.2018. održan je završetak 100., nastavak 110. i početak 111. redovne sjednice Vlade KS, a 22.3.2018.. održani su završeci čak 4 redovne i 1 vanredne sjednice i početak 1 redovne). Ovu pomalo konfuznu isprepletenost različitih sjednica, prati i praksa da neke započete sjednice traju sedmicama, ili čak mjesecima. Pri tome, Vladu KS Poslovnik obavezuje da „Ukoliko je za sjednicu Vlade predviđen dnevni red koji ne može biti završen u toku jednog radnog dana, sjednica se nastavlja sljedećeg radnog dana do okončanja svih tačaka dnevnog reda...“. Što znači da, ovakvim ponašanjem, Vlada KS krši propise koji regulišu njen rad.

PRODUKTIVNOST KANTONALNIH VLADA, U 1. KVARTALU 2018. G, SUMARNO GLEDANO, ISPOD JE PRODUKTIVNOSTI SVAKOG OD KVARTALA U PRETHODNOJ 2017.

Posmatrajući pojedinačno, u produktivnosti kantonalnih vlada, izraženoj u broju razmotrenih mjera tokom posmatranog perioda, primjetne su ogromne oscilacije. Najmanji broj razmotrenih mjera imale su vlade HNK, K10, PK i ZHK. A najviše KS, koja je, u 1. kvartalu 2018., razmotrila više mjera nego 4 prethodno navedene vlade zajedno.

NAJVEĆI BROJ MJERA RAZMOTRENIH NA SJEDNICAMA KANTONALNIH VLADA OTPADA NA MJERE DNEVNO-OPERATIVNOG KARAKTERA.

Različite odluke, rješenja, saglasnosti i zaključci obuhvataju 69% od ukupne mase razmotrenih mjera na sjednicama svih kantonalnih vlada, u 1. kvartalu 2018. Izvještaji, informacije, planovi i programi zauzimaju dodatnih 22%. Procenat udjela posebno značajnih mjera, kojima se dugoročno, sistemski, mijenjaju određene

oblasti i utiče na kvalitet života građana, je mnogo manji. Na zakone otpada svega 2% od ukupne mase razmatranog. A na strategije, 3 promila.

SUMARNO GLEDANO, ZAKONODAVNA AKTIVNOST KANTONALNIH VLADA, U 1. KVARTALU 2018., U NIVOU JE KVARTALNOG PROSJEKA IZ PRETHODNE GODINE, ČIJI JE KONAČNI UČINAK, PAK, OCIJENJEN KAO PRILIČNO SKROMAN. Utvrđeno je, ukupno, 40 različitih zakona (30 u prijedlogu, a 10 u nacrtu). Najviše zakona, tokom prvog kvartala 2018. godine, utvrdile su vlade TK (10) i KS (9). Vlade ZDK i SBK, utvrdile su po pet zakona. A ostalih šest kantonalnih vlada, manje od pet zakona. Ubjedljivo najmanje zakona, u posmatranom periodu, utvrdile su vlade Posavskog i Unsko-sanskog kantona - po 1, te Vlada Bosansko-podrinjskog kantona, koja, u 1. kvartalu 2018. godine, nije utvrdila nijedan zakon.

LOŠ REZULTAT U REALIZACIJI ZAKONA POSEBNO JE NAGLAŠEN ČINJENICOM DA SU SVEGA ČETVRINA UTVRĐENIH ZAKONA NOVI, TZV. TEMELJNI ZAKONI, A DA SU OSTALO TEK IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH ZAKONSKIH AKATA. Uz Vladu BPK, koja, u posmatranom periodu, uopšte nije utvrđivala zakone, vlade PK i TK nisu, u 1. kvartalu 2018. godine, utvrdile nijedan novi zakon. Vlade USK, ZHK i K10 utvrdile su po jedan. A vlade ZDK, SBK, HNK i KS po 2 nova zakona. Kuriozitet je da Vlada TK, koja je utvrdila najviše zakona u posmatranom periodu (10), nije utvrdila nijedan novi.

KANTONALNE VLADE, U GLOBALU, POKAZUJU NEDOVOLJNU OZBILJNOST I ODGOVORNOST, U PLANIRANJU SVOG RADA. Samo su 2 kantonalne vlade – vlade ZDK i SBK – imale utvrđen i ozvaničen program svog rada za 2018. godinu, do kraja 2017. Do kraja 1. kvartala, svih 10 vlada su utvrdile programa svog rada za 2018, ali je samo jedan od 6 programa vlada koji se potvrđuju u skupštini i usvojen do kraja ovog perioda (program Vlade SBK). Što znači da je 5 kantonalnih vlada – vlade PK, HNK, ZHK, K10 i BPK – kraj 1. kvartala 2018. dočekalo bez ozvaničenog, od skupštine odobrenog programa rada za ovu godinu. A radi se, podsjetimo, o ključnom alatu za povećanje efikasnosti rada institucija i njihove fokusiranosti na projektovane ciljeve.

LOŠA REALIZACIJA PLANIRANIH OBAVEZA KONTINUIRANI JE PROBLEM U RADU KANTONALNIH VLADA. Nijedna kantonalna vlada nije u potpunosti realizovala svoj plan za prvi kvartal 2018. godine. No, međusobne razlike, u broju utvrđenih mjera i stepenu realizacije, su ozbiljne. Nominalno, realizacija se kreće od svega 14 utvrđenih planiranih mjera od strane vlada BPK i SBK, do 52 utvrđene mjere Vlade ZDK. Vlade TK i ZDK imaju najveći procenat realizacije planiranih obaveza, u 1. kvartalu – Vlada TK 65%, Vlada ZDK 57%. Sve ostale vlade (čiji su nam programi dostupni) imaju realizaciju ispod 50% (Vlada SBK 38%, Vlada USK 25%, Vlada BPK 25%, Vlada KS 20%). Što se tiče zakona, od ukupno 64 zakona, koliko je, po dostupnim programima rada kantonalnih vlada, trebalo utvrditi do kraja marta 2018., utvrđeno ih je svega 15. Dakle, manje od četvrtine.

IAKO JE POVREMENA ANALIZA STEPENA REALIZACIJE PLANIRANIH OBAVEZA OSNOV

ZA DOBRE REZULTATE U OVOM KONTEKSTU, ODNOSNO ZA PRAVOVREMENO PREDUZIMANJE NEOPHODNIH MJERA U SITUACIJAMA ZASTOJA U REALIZACIJI, KANTONALNE VLADE NISU SKLONE OVOM MEHANIZMU. Eksplicitnu obavezu kvartalnog razmatranja rezultata svog rada ima jedino Vlada BPK, dok kod drugih ta mogućnost postoji „na zahtjev Skupštine“ (što se, zapravo, ne dešava). Što se tiče godišnjih izvještaja - do kraja 1. kvartala 2018., tek 5 Vlada je utvrdilo godišnji izvještaj o radu Vlade za 2017. godinu, a u istom periodu, nijedan nije i razmatran u Skupštini. Poseban problem je odnos prema ovim izvještajima, od strane vlada, koje izvještaje o svom radu odrađuju, zapravo, kao obavezu prema skupštini (propisanu njenim poslovnikom), a ne kao važan mehanizam koji će im pomoći da na vrijeme uoče nedostatke u svom radu i otklone ih, podižući svoju efikasnost, u nastavku rada. Tako da se, nerijetko, izvještaji o radu, koncentrišu na ono što je uspješno realizovano (i pretvaraju u propagandu i samopromociju vlade), a ignorišu ono što nije, mada bi, u kontekstu poboljšanja efikasnosti i otklanjanja uzroka problema u radu, mnogo logičniji bio obrnut pristup (koji podrazumijeva objektivnu analizu, argumente, samokritiku i izlazne strategije).

NAKON ŠTO JE, U PRETHODNIM GODINAMA, DVA PUTA ZA REDOM, 6 KANTONA SVOJ BUDŽET DOBILO NA VRIJEME, ŠTO JE BIO NAJBOLJI DOTADAŠNJI REZULTAT, PRI USVAJANJU BUDŽETA ZA 2018. NAPRAVLJEN JE DODATAN ISKORAK, PA JE 8 KANTONA DOBILO BUDŽET U ZAKONOM PROPISANOM ROKU. Međutim, posmatrajući, konkretno, obaveze vlada u ovom kontekstu, situacija nije tako dobra. Naime, samo je jedna vlada – Vlada Tuzlanskog kantona – svoj dio obaveza, u vezi sa budžetom za 2018, uradila na vrijeme, u skladu sa rokovima koje propisuje Zakon. Naime, Zakon o budžetima u FBiH, nakon usvojenih izmjena, od 2014. godine, propisuje obavezu vlada da utvrde nacrt budžeta do 1. novembra. 8 kantonalnih vlada je nacrt budžeta za 2018. utvrdilo sa zakašnjenjem – od 2 dana do više od 2 mjeseca. A Vlada ZHK nije uopšte utvrđivala budžet u nacrtu, nego je budžet u ovom kantonu usvajan po skraćenom postupku, odmah u prijedlogu.

NAJVIŠE SREDSTAVA U BUDŽETIMA ODLAZI NA PLATE BUDŽETSKIH KORISNIKA. Samo se u Kantonu Sarajevo, za plate (i naknade i doprinose) izdvaja manje od 50% budžeta (i to znatno manje). U ostalih 9 kantona za plate se izdvaja gotovo isto (BPK) ili više nego za sve ostale troškove zajedno. Procentualno, najviše se za plate (odnosno najmanje za ostale namjene) izdvaja iz budžeta Zapadnohercegovačkog (67%) i Unsko-sanskog kantona (65%). Kanton Sarajevo za ovu namjenu izdvaja svega 37%, stim da ima i daleko najveći budžet, tako da mu za ostale potrebe (uključujući i razvoj) ostaje najviše sredstava – od ukupne količine novca koji se iz svih kantonalnih budžeta troše na „ostale potrebe“ (osim plata) na KS otpada čak 43%.

KANTONALNE VLADE, NA ŽALOST, SVOJIM PONAŠANJEM, SVIH OVIH GODINA, UMJESTO DA GRADE, URUŠAVAJU PRAVNU DRŽAVU. One ne poštuju ni svoje ni poslovnike o radu skupština, ni zakone, a ni Ustav. Poslovnici se krše neodržavanjem redovnih sjednica u propisanom tempu, neutvrđivanjem godišnjih programa rada u za to predviđenom roku,

neodgovaranjem na poslanička pitanja ili kašnjenjem sa odgovorima, neusvajanjem zapisnika sa održane sjednice odmah na sljedećoj sjednici, itd.


Redovno se krši Zakon o budžetima u FBiH, nepridržavanjem rokova iz „Budžetskog kalendara“. Krši se i Zakon o slobodi pristupa informacijama, neodgovaranjem na dostavljene zahtjeve, ukoliko su oni neugodni predstavnicima vlasti. U HNK je, nakon presude Kantonalnog suda u Mostaru, u junu 2017. godine, i formalno-pravno utvrđeno da je Vlada, prije tri i po godine, nezakonito zasnovala radni odnos sa komesarom policije i taj problem još uvijek nije riješen. Sve kantonalne vlade krše Zakon o ravnopravnosti polova, jer broj žena u njihovom sastavu ne odgovara Zakonom propisanom - sumarno gledano, žene zauzimaju tek 10% mjesta u kantonalnim vladama, što znači 4 puta manje od zakonskog minimuma. U vladama ZDK i HNK čak nema niti jedne žene. Što je skandal koji prolazi bez adekvatne reakcije javnosti.

OSIM KRŠENJA ZAKONA, U POSMATRANOM PERIODU REGISTROVAN JE NASTAVAK KRŠENJA USTAVA, ODNOSNO, IGNORISANJA RANIJE DONESENIH PRESUDA USTAVNIH SUDOVA, U POJEDINIM KANTONIMA. TE, NASTAVAK KRŠENJA MEĐUNARODNIH STANDARDIA O LJUDSKIM PRAVIMA. Vijeće za zaštitu vitalnih interesa Ustavnog suda FBiH, početkom februara 2017., donijelo je presudu da je Nacrtom Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u Kantonu 10, povrijeđen vitalni nacionalni interes bošnjačkog i srpskog naroda. No, nova verzija ovog zakona, koja bi bila u skladu sa ustavnim pravima svih konstitutivnih naroda (i ostalih) nije razmatrana, na Vladi K10, ni do kraja 2017. ni do kraja 1. kvartala 2018. godine. Što se tiče presuda koje već godinama čekaju na implementaciju: U HNK i PK vladajuća stranka sprječava provođenje ustavnih promjena, kojim bi se ustavi tih kantona usaglasili sa Ustavom FBiH i BiH, i prekinula sistemska diskriminacija na nacionalnoj osnovi. U ZHK i K10 je, ustavnim amandmanima iz 2005. i 2011, obezbjeđeno poštovanje prava konstitutivnih naroda, ali još uvijek nisu provedene presude Ustavnog suda Federacije iz 1998. Ustavni sud FBiH, donio je, u proteklim godinama, i nekoliko presuda koje se odnose na povredu prava na lokalnu samoupravu u KS, koje još nisu provedene. A u 3 kantona – SBK, HNK i ZDK – imamo na djelu segregaciju u obrazovanju, što je anticivilizacijski i duboko nehumani čin, kojim se krše međunarodni standardi u kontekstu ljudskih prava.

SPOROST U REALIZACIJI SVOJIH OBAVEZA I NEZAINTERESOVANOST ZA ISTINSKU PROMJENU, U INTERESU GRAĐANA, VIDLJIV JE I IZ ODNOSA PREMA REFORMSKOJ AGENDI. Realizacija akcionih planova za Reformsku agendu, generalno, ide sporo i u neskladu sa postavljenim rokovima. A pojedine vlade čak i ne razmatraju ili bar javnost ne upoznaju sa informacijama o stepenu realizacije, koji bi trebale redovno da prate (Pa tako iz HNK, ZHK i PK nemamo zvaničnih informacija o realizaciji akcionih planova za realizaciju Reformske agende). Po raspoloživim podacima, od ukupno 591 mjere, koliko sumarno sadrže svi kantonalni akcioni planovi za realizaciju Reformske agende, u potpunosti je realizovana tek nešto više od trećine (tačnije 35,4%). Za nešto manje od trećine mjera (31,1%), realizacija je u toku, odnosno, ili su, trenutno, djelimično realizovane ili spadaju u mjere koje se kontinuirano realizuju. A trećina (tačnije 33,5%) su mjere čija realizacija nije ni započeta. Pojedinačno gledano, u realizaciji mjera iz

Reformske agende, prednjači Tuzlanski kanton. Od 71 mjere u Akcionom planu TK za realizaciju Reformske agende za BiH za period 2015.–2018. godina, 46 ih je realizovano u potpunosti, za 10 je realizacija u toku, a za 11 se radi o kontinuiranoj realizaciji. Od 11 zakona u Planu, 9 ih je realizovano u potpunosti, a 2 djelimično. Tuzlanski kanton, uz Zeničko-dobojski, ima i najmanji stepen mjera nad kojima realizacija nije ni započeta – TK 6%, ZDK 2%. Jednocifren postotak ovih mjera ima još jedino USK – 9%. U još 4 kantona broj mjera nad kojima realizacija nije ni započeta zauzima manje od 50% od planiranog akcionim planom kantona – u KS 21%, BPK 22%, HNK 44% i PK 47%. U preostala 3 kantona, procenat mjera nad kojim nije ni započeta realizacija, u njihovim akcionim planovima, je iznad 50% - u SBK 54%, K10 57% i ZHK – čak 73%.

REZULTATI RADA KANTONALNIH INSTITUCIJA VLASTI U DIREKTOJ SU VEZI SA KVALITETOM ŽIVOTA GRAĐANA U NJIHOVIM KANTONIMA. Bez obzira na ogromne razlike između pojedinih kantona, može se reći da je taj kvalitet, generalno, na vrlo niskom nivou. O čemu govore i visine prosječnih plata, po kantonima, koje su znatno ispod visine potrošačke korpe u BiH, koja iznosi oko 1900 KM. Uvjedljivo najniža prosječna plata je u SBK – svega 712 KM (po podacima ZZS FBiH, iz januara 2018.), a najviša u KS – 1093 KM (jedina koja prelazi 1000 KM).



TRANSPARENTNOST RADA KANTONALNIH VLADA, U GLOBALU, NIJE ZADOVOLJAVAJUĆA. No, trenutno je najalarmantnija (i neuporediva sa drugima) situacija u HNK, čija Vlada je, u januaru 2018. donijela odluku kojom izvode sa zapisnika sa sjednica Vlade proglašava internim aktima, koji će biti dostupni samo članovima Vlade. Time je doslo do kulminacije netransparentnosti, koja je već duže vrijeme karakteristika rada ove vlade, na šta ukazuju i novinari i predstavnici međunarodnih organizacija, a na šta je permanentno, u prethodnom periodu, upozoravao i CCI. Naime, Vlada HNK ne najavljuje svoje sjednice, sa redovnih pravi selektivne informacije, o vanrednim i telefonskim uopšte ne obavješta javnost, zapisnike ne usvaja na način propisan Poslovníkom, nego neredovno i sa višemjesečnim kašnjenjima, a sada ih i krije od javnosti. Zna proći i po nekoliko mjeseci a da javnost (građani ovog kantona, prije svega) nema elementarne informacije šta Vlada HNK radi. A pri tome, na hitnim, telefonskim sjednicama (po kojim je bila neslavni rekorder u prethodnoj godini), koje ne najavljuje i o kojim ne izvještava javnost, (pre)često donosi odluke potpuno neprimjerene za ovakav tip sjednica. Rješenja o razrješenjima i imenovanjima i zapošljavanjima, npr. Zatim, odluke o javnim nabavkama, odluke o koncesijama, odluke o odobravanju novčanih isplata iz budžeta Kantona, pa čak i odluka o kreditnom zaduživanju Kantona. Odluke, dakle, koje po svom karakteru i sadržaju podrazumijevaju planski pristup, ozbiljan odnos, rad na redovnim sjednicama i – potpunu transparentnost!

I dok je vladama u EU, kojoj težimo, puna transparentnost nešto što se podrazumijeva i nepoštovanje čega bi izazvalo promptne ostavke ili smjene, dok vlada susjedne Republike Hrvatske ima direktne prenose svojih sjednica i punu dostupnost svih akata koji imaju veze s njenim radom, dotle Vlada HNK pokušava svoj rad sakriti od javnosti i uvid u njega svesti na probrane, cenzurisane, od Vlade odobrene informacije, koje će se plasirati dozirano i kad to Vladi odgovara, a u načelu sa što većim zakašnjenjem. Pa je tako i odluka o proglašenju zapisnika internim aktima Vlade, nedostupnim javnosti, prikrivana mjesecima.

Naprосто je nevjerovatno da su čak i informacije o održanim sjednicama i tačkama dnevnog reda na njima i donesenim odlukama, postale tajna. I da jedna vlada na tako drastičan način krši Zakon o slobodi pristupa informacijama i dobre prakse transparentnosti kojih u BiH i te kako ima (pa čak i u HNK, čija Skupština, za razliku od Vlade, pokazuje ozbiljnost i dignitet koju jedna institucija vlasti mora da ima, i na argumentovanu kritiku ne reaguje uvredama i cenzurom nego povećanjem transparentnosti i uvažavanjem stavova i preporuka civilnog društva, s ciljem povećanja kvaliteta svog rada, u interesu građana).

PREPORUKE KANTONALNIM VLADAMA

Potrebno je intenzivirati rad u nastavku. I dovesti ga bar u nivo propisan poslovnikom, što za većinu institucija znači održavanje sjednice svake sedmice. U PK treba promijeniti poslovnik i sadašnju obavezu održavanja tek jedne sjednice svake druge sedmice, uskladiti sa obavezama propisanim poslovnica ostalih kantona.

Potrebno je s više pažnje planirati rad na sjednicama; sve mjere čiji karakter nema nikakav stepen hitnosti razmatrati na redovnim sjednicama, a vanredne (uključujući i hitne i telefonske) sjednice održavati samo onda kad to okolnosti zaista, objektivno, zahtjevaju.

Usvajanju najznačajnijih mjera, posvetiti više pažnje u nastavku i značajno povećati produktivnost u ovom kontekstu.

Programi rada, kao ključni alati za povećanje efikasnosti rada institucija i njihove fokusiranosti na projektovane ciljeve, moraju se usvajati na vrijeme. I uz mogućnost uticaja javnosti na njihov sadržaj.

Mjere iz programa rada treba da imaju prioritet u radu institucija. Pogotovo one najznačajnije.

Potrebno je da kantonalne vlade razmatraju informacije o realizaciji planiranih aktivnosti na kvartalnom nivou, kako bi svoj rad mogle uskladiti sa tim informacijama, u cilju postizanja što boljih rezultata u konačnici.

Potrebno je što prije provesti reformu, racionalizaciju i depolitizaciju javne uprave i javnih službi. I više sredstava izdvajati za razvoj.

Institucije vlasti moraju građanima davati primjer, u kontekstu poštovanja zakona i drugih propisa. Nepoštovanje dokumenata koje regulišu rad institucija, a pogotovo zakona ili ustava, potpuno je neprihvatljivo. U tom kontekstu, institucijama vlasti bi jedan od imperativa morala biti odluka da se kršenja zakona i podzakonskih akata, u njihovom radu, prestanu tolerisati, da se prestanu dešavati, a kad se dese, da se najstrože sankcionišu.

U kontekstu stvaranja mogućnosti za poboljšanje kvaliteta života građana vrlo je važno koncentrisanje vlasti na ključne probleme građana i reformske procese. Odnosno na donošenje mjera koje sistemski mogu dovesti do poboljšanja stanja u određenim oblastima.

Potrebna je mnogo veća ozbiljnost, efikasnost i transparentnost, u realizaciji mjera iz Reformske agende.

Potrebno je stvoriti mehanizme i izgraditi političku kulturu u kojoj će se zbog loših rezultata ministre i premijere najnormalnije smjenjivati, i u kojoj ljudi presuđeni za krivična djela koja dovode u pitanje njihovu moralnu i profesionalnu sposobnost da obavljaju javne funkcije, kao i ljudi koji su uhvaćeni u prevari, zloupotrebi javnih sredstava, kršenju zakona, itsl. neće moći obavljati odgovorne javne dužnosti.

Povećati transparentnost kantonalnih vlada. Potrebno je, prije svega, značajne dokumente donositi uz dobro organizovane i potpuno transparentne javne rasprave. Na početku godine objaviti plan dokumenata za koje će biti organizovane javne rasprave i konsultacije, a potom pravovremeno i detaljno program javnih rasprava, te informacije o statusu prijedloga i sugestija učesnika iznešenih tokom javnih rasprava, što u dosadašnjem radu nije praktikovano. Potrebno je manje ili veće proširenje informacija dostupnih na zvaničnim web stranicama vlada (pravovremeno objavljivanje najava sjednica, te zapisnika sa održanih sjednica, mogućnost preuzimanja na sjednicama razmatranih materijala, objavljivanje poslaničkih pitanja i inicijativa i vladinih odgovora na njih, informacije o radu i realizaciji planiranih aktivnosti po ministarstvima, informacije o primanjima javnih dužnosnika). Itd.

U kontekstu transparentnosti, posebno podvlačimo potrebu da Vlada HNK povuče spornu odluku kojom zapisnike proglašava internim aktom, nedostupnim javnosti. I da odustane od prakse netransparentnog rada i nedemokratskog odnosa prema nvo i medijima koji analiziraju njen rad i kritikuju negativne aspekte istog.

